

Verslag Stuur en Begeleidingsgroep Blootstellingsonderzoek Noorderkempen III (1 oktober 2007)

Bijlage:

PP-presentatie van de stuur en begeleidingsgroep III
Persbericht naar aanleiding van de derde stuur en begeleidingsgroep

Agenda

1. Stand van zaken BONK:
 - Rekrutering en staalname van bloed en urine (PIH)
 - Analyse van de stalen (AML)
 - Milieumetingen bij deelnemers aan het blootstellingsonderzoek (VITO)
 - Statistische verwerking (U Hasselt)
 - Risico-evaluatie van wonen in een gebied vervuild met zware metalen (VITO)
 2. Verdere planning 2007 - 2008
 3. Communicatie individuele en collectieve resultaten:
 - peiling verwachtingen en wensen bij lokale actoren en belanghebbenden
 4. Zware metalen in de omgevingslucht in de Noorderkempen (VMM)
 5. Varia en vragenronde
-

1. Stand van zaken en verdere planning 'Blootstellingsonderzoek Noorderkempen stuurgroep III

De verschillende opdrachtnemers geven de stand van zaken weer van het onderzoek. De presentatie van de verschillende onderdelen kan u in bijlage vinden. Hieronder kan u een korte samenvatting vinden van de presentaties.

Rekrutering

De rekrutering van deelnemers is succesvol afgerond. 1204 volwassenen gaven een urine en bloedstaal, die worden geanalyseerd op cadmium en arseen. 338 kleuters gaven via een vingerprikje een staaltje bloed dat gecontroleerd wordt op loodgehalte. Ook de analyse van die stalen is bijna afgerond.

Bij enkele 10-tallen mensen werd een afwijking in de ijzerstatus vastgesteld. Die mensen werden hiervan al op de hoogte gebracht via een persoonlijke brief omdat de ijzerstatus invloed kan hebben

op de gezondheid. De ijzerstatus staat niet in verband met blootstelling aan zware metalen, ongeveer 10% van de bevolking heeft een afwijkende ijzerstatus.

9 deelnemers hadden een hoge arseenwaarde, dat wil zeggen dat hun arseenwaarde hoger was dan de richtwaarde voor het werkmilieu. Die mensen kunnen gratis opnieuw een meting laten doen, arseen kan bv. verhoogd zijn door het eten van vis. Dat gebeurt om te bepalen of het om een eenmalige verhoging gaat. Indien niet, wordt verder gezocht naar de oorzaak van het hoge arseengehalte.

Prof Roels zegt dat enkel een constante blootstelling aan arseen op lange termijn belangrijk is voor de gezondheid. Daarom wordt die controlemeting aangeboden, op die manier kan bepaald worden of het om een eenmalige verhoging gaat.

Prof Roels vraagt of er rekening werd gehouden met de visconsumptie van de deelnemers. Dat was inderdaad het geval. Bij 4 van de 9 bleken de deelnemers vis te hebben gegeten voor de staalname. De consumptie van vis zorgt voor een (tijdelijke) stijging van het arseengehalte.

Prof Roels vraagt ook of gecontroleerd is of die mensen nog putwater gebruiken en of de rapporten van controlemetingen van het leidingwater werden opgevraagd. Deelnemers met een hoge arseenwaarde kunnen ook gratis hun putwater laten controleren. De meetrapporten van het leidingwater werden al opgevraagd en de hoeveelheid arseen lag altijd lager dan de norm voor drinkwater (10 µg/l).

Milieumetingen

De metingen van zware metalen in het stof binnenshuis zijn bijna afgerond. Buitenshuis lopen de metingen een beetje vertraging op door het slechte weer. Voor een meting van stof buitenshuis mag het 4 dagen niet regenen.

Prof Roels vraagt of de relatie tussen binnen en buitenmetingen zonder discussie gelegd kan worden. Dat is inderdaad het geval. Er worden gestandaardiseerde methoden gebruikt die het mogelijk maken zeer betrouwbaar die relatie te leggen. Ook handbelading met stof wordt gemeten met een gestandaardiseerde methode door middel van natte doekjes.

Statistische verwerking

Momenteel worden de resultaten van de onderzoeken ingevoerd in databases. Eens dat werk klaar is, kan de statistische analyse pas beginnen. Dat zal tegen het einde van 2007 zijn.

Risico-evaluatie

Ook de risico-evaluatie heeft de resultaten nodig van de onderzoeken en vragenlijsten die momenteel worden ingevoerd. Daarom hier ook nog niet meer nieuws.

Prof. Roels zegt dat het eerder om een blootstellingsevaluatie gaat dan om een gezondheidkundige risico-evaluatie. Dat is inderdaad zo. Prof Roels merkt op dat door de ruim voorhanden literatuur over cadmium en arseen een blootstellingsevaluatie ook info geeft over mogelijke gezondheidsrisico's.

Prof Roels vraagt of rekening werd gehouden met de ijzerstatus. Zwangerschap en de menopauzale status van deelnemers kan invloed hebben op de ijzerstatus. In de vragenlijsten zijn er inderdaad vragen die ingaan op zwangerschap en menopauze.

2. Verdere planning

In het najaar 2007 worden de laatste stalen geanalyseerd en starten de onderzoekers met de statistische verwerking

In het late voorjaar van 2008 volgen de individuele resultaten van de deelnemers, iets later zijn de groepsresultaten beschikbaar.

Het is nog moeilijk om al een definitieve timing voor te stellen.

3. Communicatie van de individuele en collectieve resultaten

De deelnemers krijgen de resultaten als eerste zodat ze niet uit de pers vernemen dat het onderzoek afgerond is en dat de resultaten beschikbaar zijn. Ook in andere blootstellingsonderzoeken wordt deze manier van inlichten gebruikt. Voor het inlichten van andere actoren wordt onderstaande volgorde voorgesteld:

1. Deelnemers
2. Stuur- en begeleidingsgroep
3. Pers
4. Publiek
5. extra toelichting aan specifieke doelgroepen (artsen, scholen, gezondheidsraden, milieuraden, ...)

Elke stap volgt zeer snel op de vorige in dit schema om te vermijden dat zaken ongenueanceerd of slecht gekaderd gecommuniceerd worden.

Doel van dit agendapunt is om bij de lokale actoren te peilen hoe ze de verspreiding van de individuele resultaten zien. Wat willen ze wel en wat zeker niet.

Georganiseerde burgers

De georganiseerde burgers willen graag dat er mensentaal wordt gesproken in de stijl van het krantje 'Beste Buren' van UMICORE/Nyrstar.

Ze willen ook dat het onderzoek genoeg duiding krijgt. Dat wil zeggen dat er voldoende aandacht gaat naar het kaderen van dit onderzoek, dat er relaties gelegd worden naar vroeger onderzoek en dat duidelijk gezegd wordt wat dit alles nu betekent voor de gezondheid van de inwoners.

Wat ze zeker niet willen is dat politici of anderen de context van de resultaten proberen naar hun hand te zetten.

Gemeenten

De gemeenten sluiten zich aan bij de georganiseerde burgers en vinden dat de auteurs van het rapport toch enige wetenschappelijke achtergrond hebben. Op die manier kan alles beter gekaderd worden omdat de auteur weet waarover het gaat. Langs de andere kant is een frisse niet betrokken kijk op het onderzoek misschien ook een voordeel.

De gemeenten vinden het ook belangrijk dat de resultaten ook echt 'af' zijn als de communicatie plaatsvindt. Boodschappen als 'meer onderzoek nodig' of 'het onderzoek is nog niet afgerond' komen niet goed over.

Verder vinden ze belangrijk dat er geen perslekken zijn. Daarom dat het noodzakelijk is de voorgestelde communicatie volgorde binnen maximaal 2 dagen uit te voeren.

Als er druk komt om de resultaten vroeger vrij te geven of om onvolledige resultaten te publiceren, dan moet dat zeker gesignaleerd worden. Eventueel kan door een persbericht dat de publicatiedatum vermeld die druk opgevangen worden.

De gemeenten willen graag artikels plaatsen in het gemeentelijk infoblad over de resultaten van het onderzoek. De gemeentebladen verschijnen wel op een verschillend tijdstip. Eventueel kan hier wel een oplossing voor gevonden worden.

Infoavonden zijn zeker zinvol. Afhankelijk van de resultaten zullen waarschijnlijk meer of minder mensen aanwezig zijn. De organisatie hiervan vergt ook tijd, daarom moet daar op tijd mee gestart worden.

Huisartsen

De huisartsen willen dat veel aandacht gaat naar impact op de gezondheid. Er worden immers ook kinderen onderzocht waardoor ouders zeer bezorgd zijn. Bovendien zijn mensen de berichten over het meer voorkomen van kanker nog niet vergeten.

De huisartsen zouden graag voor de verspreiding van de individuele resultaten beschikken over achtergronddocumenten. Op die manier kunnen ze patiënten met vragen antwoorden.

Huisartsen zouden ook het originele rapport tot hun beschikking moeten krijgen zodat ze zich voldoende kunnen voorbereiden op eventuele vragen.

Ook zouden huisartsen best betrokken worden in het geven van raadgevingen over de volksgezondheid.

De huisartsen vinden het een goed idee om een infoavond voor de huisartsen uit de betrokken gebieden waarop dieper kan ingegaan worden op de resultaten.

De huisartsen willen de resultaten ook via hun websites beschikbaar maken.

Scholen

De scholen krijgen nu al vragen van ouders van kleuters die een vingerprikje hebben gekregen om een bloedstaal te nemen. Ze vinden het een goed idee om misschien nu al naar de ouders te communiceren dat de resultaten pas in het late voorjaar 2008 beschikbaar zullen zijn. In de brief naar de ouders werd dat al eens vermeld.

De scholen vinden het belangrijk dat de communicatie gelijktijdig plaatsvindt. Op die manier worden lekken vermeden. Daarom is het misschien beter om de ouders niet via de school op de hoogte te brengen van de resultaten.

Een infomoment in de school voor de ouders is een goede methode om de ouders meer info te bieden of om hen een forum te bieden waar ze terecht kunnen met vragen en opmerkingen. Dit infomoment kan plaatsvinden na de algemene communicatie.

Het strikt opvolgen van de voorgestelde volgorde van informeren vinden de scholen een aandachtspunt.

De provincies

De provincie vindt het belangrijk dat de deelnemers individueel geïnformeerd en bedankt worden. Verder vinden ze het ook belangrijk dat onrust vermeden wordt.

UMICORE – Nyrstar

UMICORE vindt het belangrijk dat in de communicatiefase er één woordvoerder wordt aangeduid. (dat is inderdaad zo geregeld, de woordvoerder van het project is Dr. Dirk Wildemeersch van Toezicht Volksgezondheid).

De Technische Werkgroep

De technische werkgroep die het project trekt en coördineert, bestaat uit vertegenwoordigers van het Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid, afdeling Toezicht Volksgezondheid (ToVo); vertegenwoordigers van het Departement Leefmilieu, Natuur en Energie (dienst Milieu & Gezondheid en afdeling Milieu-inspectie); vertegenwoordigers van de Vlaamse Milieumaatschappij, vertegenwoordigers van de Openbare Afvalstoffenmaatschappij en de Medisch Milieukundigen bij de LOGO's Noorder- en Zuiderkempen; VITO (Vlaams Instituut voor Technologisch Onderzoek); Universiteit Hasselt en PIH (Provinciaal Instituut voor Hygiëne).

De technische werkgroep heeft geen extra bemerkingen.

4. Zware metalen in de omgevingslucht in de Noorderkempen (VMM)

De VMM heeft in Overpelt, Lommel, Balen, Olen en Hechtel-Eksel meetposten staan die meten hoeveel zware metalen zich in de omgevingslucht bevinden. De waarden zijn meestal ruim lager dan de normen of grenswaarden. Voor 2006 en 2007 (tot en met juni) zijn er geen overschrijdingen van grens (Pb) - of streefwaarden (Ni, As en Cd). Af en toe wordt er op de meetlocatie (00WZ01-Wezel) wel nog een calamiteit gemeten.

5. Varia

UMICORE vraagt of het mogelijk is hun urinemetingen van werknemers en andere metingen die uitgedrukt en gebaseerd zijn op 24 uursmetingen te vergelijken met de metingen in het BONK die met de spot urine methode gemeten zijn. Prof Roels zegt dat die vergelijking zeker mogelijk is.

De provincie Limburg geeft meer uitleg over de campagne om zinkassen bij inwoners van de Noorderkempen te verwijderen. Die plannen zijn onlangs in de pers verschenen. In de werkgroep van BeNeKempen die werkt rond zinkassen is een methodiek ontwikkeld om zinkassen te verwijderen en op te slaan in de stortplaats van UMICORE te Lommel. BeNeKempen is een project van Nederland en Vlaanderen dat probeert om via een gezamenlijke aanpak het zware metalenprobleem te beheersen.

Het zinkassenverwijderingsproject is vrijwillig. Inwoners kiezen zelf of ze deelnemen. OVAM voert de verwijdering uit, de deelnemers moeten zelf zorgen voor de heraanleg van opritten en tuintjes. De financiering gebeurt met geld uit de convenant OVAM-UMICORE. Dit project gaat wel pas van start in 2009.

Volgens prof. Roels volgt binnenkort nog een publicatie van de onderzoeksgroep van prof. Staessen over de invloed van cadmium op het botmetabolisme.

Prof Roels zegt dat vergelijking van het BONK onderzoek met vroegere onderzoeken niet zomaar mogelijk is. Het blootstellingsniveau van vroegere onderzoeken en het BONK onderzoek is bv. zeer verschillend omdat sinds de jaren '80 de uitstoot van zware metalen sterk gedaald is. De Universiteit van Hasselt die de statistische verwerking van het BONK doet, zegt dat het inderdaad zo is dat vergelijken maar tot op zekere hoogte mogelijk is en met de nodige voorzichtigheid moet gebeuren.

Toezicht Volksgezondheid maakt een inventaris van bedrijven in de Noorderkempen die mogelijk zware metalen uitstoten. Enkele gemeenten hebben nog niet doorgegeven welke bedrijven van die aard zich op hun grondgebied bevinden. Daarop volgt de opmerking dat er vroeger in Lommel een fabriek van Philips voor heel wat verontreiniging heeft gezorgd.

De MMK's verspreiden een persbericht naar aanleiding van de derde stuur en begeleidingsgroep. Dit persbericht kan u in bijlage vinden.

'Huishoudelijk' reglement Stuur en Begeleidingsgroep

1. Alle actoren en betrokkenen welkom (ook burgergroeperingen)
2. MMK's zitten vergaderingen voor, verantwoordelijk voor verslaggeving, uitnodigingen, ...
3. Van elk verslag zal een extract gepubliceerd worden met respect voor de bescherming van de private levenssfeer
4. Bemerkingen, bezorgdheden, bezwaren, suggesties, stellingen, prioriteiten, ... kenbaar maken op vergadering zelf en niet erna!
5. Alle leden dragen zelf de verantwoordelijkheid over stellingnames en standpunten die door externen geïnspireerd zijn.
6. Discussie omtrent prioriteiten, stellingen, ... zeker toegelaten. Mogelijke controverses worden besproken binnen de Stuur- en begeleidingsgroep en niet in het openbaar beslecht.
7. Enkel onderwerpen die het Biomonitoringproject aangaan worden op de vergaderingen besproken.
8. Formeel beslissingsrecht bij de Technische Werkgroep. Alle bemerkingen, bezorgdheden, bezwaren, ... worden effectief ter harte genomen. Er wordt hiervan enkel gemotiveerd afgeweken.
9. Technische Werkgroep heeft het initiatiefrecht tot het bijeenroepen van de Stuur- en begeleidingsgroep en het vastleggen van de agenda. Agendapunten altijd welkom!
10. Opdrachtnemers moeten onafhankelijk opereren van de leden van de Stuur- en begeleidingsgroep
11. Externe communicatie namens de Stuur- en begeleidingsgroep wordt gevoerd door de woordvoerder van de Technische Werkgroep; leden spreken enkel uit eigen naam.

Opmerkingen of meer info ?

Neem contact op met de medisch milieukundige:

Koen Wynants voor Balen en Mol
0494 52 30 57
Mmk.koenwynants@skynet.be

Mart Verlaek voor de provincie Limburg
0800 99 385
cadmium@mmk.be

www.mmk.be/cadmium